

Ігор Черінько

АНАЛІЗ ЗАГРОЗ УТВЕРДЖЕННЮ УКРАЇНИ ЯК ЄДИНОЇ ДЕРЖАВИ

У статті розглядаються ключові загрози українській державності, які перешкоджають подальшій консолідації українського суспільства та ефективному розвитку країни. Будучи тісно переплетеними з загрозами національній безпеці України, такі загрози впливають як із зовнішніх чинників, так і з неефективного управління з боку державної влади.

Ключові слова: *загроза, державність, територія, міграція, єдність.*

Igor Cherinko. The analysis of the threats for uniting Ukraine. *The present article deals with the main threats to Ukrainian statehood, which disturb the consolidation of Ukrainian society and effective development of Ukraine. Being interrelated with the threats to national security of Ukraine, such threats derive their origination from external factors as well as non-effective management of the state authorities.*

Keywords: *threat, statehood, territory, migration, unity.*

Формування України як єдиної держави є ключовим пріоритетом сучасного українського розвитку. Саме формування проблеми не може не викликати остороги, адже має під собою той факт, що Україна як єдина держава досі не сформувалася. Однак зрозуміло, що такий процес не є статичним, і його динаміка може сягати десятиліття.

Водночас формування України як єдиної держави жодним чином не можна пов'язувати з вирішенням проблеми соборності українських земель. Хоча останнє і є важливим фактором, який великою мірою сприяє утвердженню єдиної держави українців, однак таке ствердження зовсім не впливає з вирішення проблеми соборності українських земель. Крім того, чи можна вести мову про соборність українських земель у самому її гносеологічному значенні, а не в загальноприйнятому в науковому світі, коли станом на сьогодні кордони України не збігаються з її етнічними межами?

Формування сучасної української території відбулося у перше десятиріччя після завершення Другої світової війни, і хай там як, але саме завдяки радянській владі українська державна земля набула сучасних обрисів. Так, після того як на завершальних етапах війни в місті Мукачеві відбувся з'їзд делегатів народу Закарпаття, які одноставно висловилися за приєднання цієї території до Української РСР і в червні 1945 року було укладено радянсько-чехословацький договір про кордон, Закарпаття нарешті стало українським. На початку 1947 року було укладено аналогічний договір з Румунією, і, згідно з ним, Румунія визнала територіальні надбаня Радянського Союзу згідно до пакту Рібентропа-Молотова – передачу СРСР Бессарабії та Північної Буковини, які Румунія окупувала в грудні 1917 – січні 1918 років і листопаді 1918 року відповідно.

Кордон із Польщею був оформлений, фактично, в 1944 році, проте набув своїх остаточних обрисів у 1951 році, коли мав місце якщо не найбільший, то один з наймасштабніших у Європі мирних обмінів територіями. Полякам не вдалося на завершальних порах війни реалізувати прагнення відновити свою державу в Кордонах Речі Посполитої XVIII століття чи принаймні забрати Львів собі. Натомість і Сталін вирішив не дратувати поляків і не приєднувати Краків та Люблін до України, хоча цілком міг таке зробити. Крім того, сучасний українсько-польський кордон хоч і проходить по лінії Керзона, проте з значними відхиленнями на схід на користь Польщі. Спочатку було вирішено, що таке відхилення буде не більше ніж 5–7 кілометрів не на користь Україні, проте на практиці були ділянки, де такі відхилення сягнули чи не утричі більше. Після передачі Криму Україні в 1954 році, який, до речі, нам довелося відбудовувати за рахунок свого бюджету, піднімати з руїн війни та розвивати тамтешню інфраструктуру своїми силами, остаточно оформилася її сучасна територія.

Не будемо забувати, що так званий «День Соборності» – 22 січня 1919 року – не можна повною мірою вважати таким, адже на той момент велика частина території Західної України вже була окупована поляками, а через перманентні сварки між керівництвом УНР та ЗУНР на

Паризькій мирній конференції, куди, до речі, українська делегація взагалі приїхала без запрошення, нашим дипломатам не вдалося вибороти право хоча б на якусь незалежність. Навесні 1920 року уряд УНР уклав з поляками Варшавську угоду, яка взагалі обмежувала територію України приблизно вчетверо меншою за її нинішню територію площею та передбачала згоду України на передачу Галичини та Волині полякам [1]. То ж про яку таку соборність можна вести мову, коли той же самий уряд, що проголосив ту соборність, через рік від неї ж і відмовився на користь поляків?!

Румунія, що була доценту розгромлена у Першій світовій війні, без особливих зусиль окупувала наші Чернівці та Бессарабію. Окупацію останньої офіційно визнали, закріпили це положення в принизливій у цілому для Румунії Бухарестській мирній угоді держав Четвертного союзу [2], союзником яких, до речі, була Українська держава. Проте наші союзники по Брестському миру щось не дуже поспішили нам допомогти відібрати у ворога (і свого, і нашого) українську землю... А хай там як, проте саме твердою рукою Сталіна західні території України були повернуті їй назавжди.

Не можна однозначно критикувати українське підросійське минуле, згадуючи тільки погані сторінки російського впливу на Україну. Існують теорії, зокрема міркування авторитетного вченого академіка Пахомова, що українцям взагалі не потрібна своя держава, оскільки їм завжди краще жилося будучи керованими згори [3]. Юрій Пахомов припускає, що не завадило б нам відпустити галичан і областями увійти до складу Росії [4], де нас, до речі, чекають, за твердженням відомого російського політика Володимира Жириновського, у якості Одеського та Київського федеральних округів [5]. Але якщо ми вже обрали шлях незалежності, то нам треба стверджуватися державою без зайвого радикалізму та рішучого приниження одних частин України іншими.

Зрозуміло, що західна частина України, яка тяжіє до націоналізму та стала реально українською, фактично, лише в 1945 році, є відмінною від східної частини України. Натомість суттєвих розмежувань між західними і східними українцями насправді немає, і будь-які балачки щодо

двох Україн та розколу є штучно надуманою демагогією. Потрібно лишень шукати такі ініціативи, які б об'єднували Україну й далі цементували її як державу, а не навпаки роз'єднували, й елементарне невиконання владою взятих на себе зобов'язань щодо формалізації статусу російської мови під приводом того, що «ми ж єдина держава», вселяє радше ненависть як до ідеї такої державності, так і до самої влади, аніж любов і гордість за Вітчизну.

Будемо свідомі того, що загрози становленню України як єдиної держави не є тотожними загрозам національній безпеці України, оскільки друге є більш широким поняттям. Загрози національній безпеці України включають в себе загрози єдності України, натомість ними не вичерпуються. У той же час є такі фактори, які можуть, у принципі, не становити загрози національній безпеці нашої держави, натомість перешкоджати її консолідації. Зупинимося на перетині цих двох категорій загроз.

На разі Україна переживає засилля нелегальних мігрантів, і боротися з цим явищем можна лише посиливши, причому доволі суттєво, кримінальну відповідальність за порушення міграційного законодавства до України. Причому, з цього можна отримати неабияку користь, адже відповідальність може полягати у тривалих примусових роботах – на вугільних шахтах, підприємствах шкідливого виробництва тощо – на цілком або майже цілком безоплатній основі. Не можна драматизувати описану ситуацію, адже кожна країна має свої традиції і закони, які інші держави мають поважати. Наприклад, у США, в 26 штатах, є «закон про три злочини», згідно з яким, особа, яка скоїла два будь-яких злочини, втретє отримує довічне ув'язнення [6]. Наприклад, у штаті Каліфорнія людину, яка вкрала клюшку для гольфу, посадили довічно, адже цей бідолаха був до того двічі судимий [7]. Така ж сама доля, і з тих же причин, спіткала й американця, який украв з магазину відеокасети на суму кілька десятків доларів [8]. У Саудівській Аравії, наприклад, було відрубано голову особі лише за те, що вона своїми словами образила Коран [9]. То ж засудження злісних нелегальних мігрантів, які інакше ляжуть мертвим вантажем на український і без того скромний бюджет, до семи-дванадцяти років робіт на

вугільних шахтах чи уранових копалинах, не буде жорстким покаранням.

У той час, коли знову чуто про російську загрозу суверенітетові України, румунську дилему чи якусь там американську загрозу, зовсім мало чути про ту державу, яка якраз на сьогодні може реально загрожувати територіальній цілісності України – Туреччину. На разі, на хвилі економічного піднесення, у цій державі як ніколи посилюється дух пантюркізму, і його вираженням є, в тому числі, піклування про братні народи за кордоном.

Виправляючи суворий вчинок режиму Сталіна, який полягав у виселенні татар з Криму (дарма що ті самі прийшли в XIII столітті з мечем на нашу землю, забрали в ясир-рабство силу-силенну наших синів і дочок, тисячі дітей лишили без батьків, а сотні козаків посадили на палі...), Україна на сьогодні має майже півмільйонну етнічну групу кримських татар, які, до того ж, компактно проживають на території Кримського півострова. Плани Туреччини щодо цієї території України відомі з давніх-давен, а нині деякі російські політологи всерйоз припускають, що Крим протягом наступних двадцяти п'яти років відійде Туреччині [10].

Звичайно ж, зараз такі твердження видаються радше сміхотворними, натомість враховуючи динаміку демографічних процесів у Криму, щодо сміхотворності таких заяв вже виникають серйозні сумніви. Оскільки служба в турецькій армії є почесним обов'язком кожного громадянина Туреччини, і без військової служби за плечима в цій державі, так само як і в Ізраїлі, влаштуватися на роботу і взагалі отримати яку-небудь повагу в суспільстві просто нереально. Фінансових ресурсів у Туреччині ані на армію, ані на флот теж не шкодують. Туреччина має нині боєздатну армію чисельністю 700 000 бійців та флот, удвічі потужніший за Чорноморські флоти України та Росії разом узяті (притому, що Босфор і Дарданелли знаходяться під контролем Анкари, і турки ладні в будь-який момент передислокувати свої сили в потрібну акваторію). Враховуючи недолугий стан сучасної української армії, її майже чотирирохкратну поступку в чисельності турецькому війську, а також той факт, що Туреччина завдяки своїм АЕС на сьо-

годні викликає серйозні підозри щодо власних ядерних амбіцій, які їй, загалом, жодна країна світу не зможе перешкодити реалізувати в разі твердого курсу держави на ядерний статус, можна цілком прогнозувати, що у разі збройного протистояння між Україною та Туреччиною за Крим територія нашої держави зменшиться.

Туреччина має добрий досвід створення Турецької Республіки Північного Кіпру через «тимчасове» введення військ на Кіпр у 1975 році. Тоді турки під виглядом захисту своїх співвітчизників ввели на Кіпр війська, натомість вони досі там знаходяться й існування двох Кіпрів вже є об'єктивною реальністю. Не завадило цьому навіть приєднання Кіпру до Євросоюзу. То ж будь-яка провокація у Криму може обернутися введенням туди турками своїх військ під виглядом захисту татарського населення. Такою провокацією може бути позбавлення Криму автономного статусу, масові заворушення в Криму, спровоковані іноземною розвідкою (тією ж турецькою, наприклад), реінкарнація поглиблення співпраці України з блоком НАТО з перспективою на вступ туди.

Однак тут потрібно мати на увазі, що допоки у Криму знаходиться Чорноморський флот Росії, навряд чи третя держава зможе ввести туди свої війська. Крім того, допоки в Криму є російські кораблі, росіянам не так важливо, кому належить той Крим – Україні чи самій Росії – й здійснювати будь-які провокації щодо Криму, як то було в 90-ті роки, чи вводити туди війська тим більше під виглядом захисту своїх громадян (власників російських паспортів) у Криму Росія не буде. Не можна однак сприймати певні етнічні групи в Україні як п'яту колону української державності, однак сліпо йти на поведи їхніх керівних органів та Ради Європи, яка на сьогодні будь-які, навіть здорові спроби навести порядок у сфері етнонаціональної політики з метою знешкодження підривної діяльності, керованої із за кордону, такої як пониження національних меншин визначає як зраду національних інтересів держави.

Не можуть не викликати занепокоєння провокативні настрої, що мають місце в Румунії щодо її історичної спадщини та статусу деяких українських земель. Україні слід жорстко реагувати на офіційному рівні на заяви будь-яких

політиків Румунії щодо приналежності Одеси та Чернівців Румунії та вимагати від уряду Румунії штрафних санкцій щодо осіб, які вдаються до таких заяв, чим порушують головний принцип заключного акту Гельсинського саміту НБСЕ – недоторканність повоєнних кордонів. У той же час мусимо пам'ятати, що питання про майбутнє членство України в ЄС голосуватиметься і в румунському парламенті... Реабілітація фашистських злочинців у Румунії та трактування ганебної участі цієї держави у Великій Вітчизняній війні як героїчні зусилля щодо «визволення» Північної Буковини та Бессарабії від більшовизму, в принципі, є загрозою національній безпеці України. З огляду на це, українцям в цілому не слід торкатися питань щодо перегляду результатів Другої світової війни, і брати в цьому відношенні приклад з Росії, яка на офіційному рівні вважає ревізіонізм результатів подій 1939–1945 років загрозою, оскільки це призводить до поширення фашистських ідей у Європі [11]. Необхідно усвідомлювати, що чим більше ми занурюватимемося у відбілювання та всесторонню історичну реабілітацію воїнів ОУН-УПА, дивізії СС Галичина, пошук нових і нових прорахунків червоноармійців під час Великої Вітчизняної війни, які б можна було видати за злочини, тим більше ми ризикуємо чути з усіх боків провакативні заяви щодо зазіхань на нашу територію.

Потрібно враховувати і те, що, як свідчить історія, територіальні зазіхання можуть траплятися одночасно від кількох держав, як то було з Чехословаччиною після Мюнхенської наради 1938 року, та у разі висунення однією з описаних вище країн територіальних претензій до України, чи практичного впровадження військових засобів щодо «захисту свого населення» на нашій території, інша держава, що потенційно може претендувати на наші землі, може зробити те ж саме, можливо, навіть за попередньої домовленістю між ними в закритому порядку. Проте чисельна армія Україні не потрібна, необхідна просто сильна армія.

Враховуючи вищезазначене, напрошуються доволі непрості висновки.

Таку колоритну націю як українці і таку строкату державу як Україна не може об'єднувати лише одна мова. Крім того, надання певним мовам статусу регіональних е,

звісно ж, слухним і політично грамотним рішенням, однак не є вирішенням проблеми допоки російська мова не стане другою державною, а не стоятиме в одному рядку з угорською та словацькою мовами, популярними лише в одній області – Закарпатській, румунською мовою, так само популярною лише в одній, максимум двох областях, якими є Чернівецька й Одеська, та кримськотатарською мовою, якою компактно користується відповідне населення Автономної Республіки Крим (адже татари Донецької області, яких там достатньо багато, наприклад, належать до волзьких татар, а не до кримських, і мова в них є відмінною). Спекуляції щодо «продажу України», «русифікації» тощо мають стати долею маргінальних політичних партій, підтримка яких не може бути високою за умов політично свідомої нації.

Замість того, щоб вести дискусії про зменшення кількості областей і скасування кримської автономії, необхідно радше рухатися в бік подальшої федералізації України. Сильні регіони, з власною регіональною елітою та вибудованою системою управління є запорукою як внутрішньо-економічного успіху України, так і її авторитету на світовій арені.

Не можна сприймати такі явища як федералізація України та її двомовність як перший етап розладу та подальшого розпаду Української держави. Адже сильною та єдиною є не та держава, яка силоміць тримається згори, де мільйонам людей насаджується чужа для них мова під приводом, що вона є державною, а ті, хто не хочуть нею спілкуватися кожного дня і кожної години – просто манкурти та вороги, не та держава є сильною, де влада з метою демонстрації своєї загальнонаціональної діяльності через п'ять хвилин після виборів забуває про свою передвиборчу платформу, а та держава є сильною, де враховуються інтереси населення за його регіональним фактором й шануються переконання великих соціальних груп.

Непорушність повоєнних кордонів є головним принципом не тільки Гельсінського акту, а й сьогоденної європейської політики. Однак це зовсім не означає, що Україні не треба піклуватися про своїх співвітчизників за кордоном, які в сусідніх державах активно подають себе під час

перепису населення як представників титульної нації своєї держави у великій кількості своїй, але дуже рідко записуються в українці. Чому, наприклад, у Польщі на момент кінця 80-х рр. налічувалося до чотирьохсот тисяч українців, а через двадцять років всього лише – під сорок тисяч? Нікуди вони не поділися, просто записалися в поляки. У Росії є близько тридцяти мільйонів чоловік з гіпотетично українськими прізвищами, однак навіть і кожен десятий з них не вважає себе українцем. Можна замислитися над тим, наскільки зворушливо ті ж самі угорці піклуються про своїх співвітчизників у Трансильванії та інших регіонах, які належать до сусідніх держав, а наша культурна політика за кордоном якщо і є помітною, то радше сприймається як щось декоративне, а не живе.

Необхідно пам'ятати сумні уроки Франції та Німеччини, де, без сумніву (навіть вже для самого уряду), через 20–30 років мусульманське населення матиме перевагу над корінними мешканцями. При цьому слід усвідомлювати міфологемність того, що в Україні на сьогодні живе близько 45 000 000 чоловік, оскільки за роки незалежності з України виїхало майже 7 000 000 осіб за кордон, хто на ПМЖ, а хто в пошуках гідної роботи. Відомою є аксіома – населення є стільки, скільки його вимагає економіка, і в Україні аж ніяк не сорок п'ять мільйонів, а значно більше. Складно стверджувати, скільки разом з нелегалами зараз проживає в нашій державі людей, однак не буде помилковим припускати, що така кількість близька до п'ятдесяти мільйонів осіб. Україна нині є чи не третьою державою світу, після Німеччини та США, за кількістю нелегалів на душу населення та в цілому, й особливістю міграції до України є фактично повна відсутність соціалізації мігрантів і небажання їх щодо пристосування до умов українського суспільства та перейняття елементарних правил європейської шкали цінностей. Нерідко мігранти живуть своїми закритими кланами, керуються ледь не печерними порядками і не ставляться до оточуючих їх українців вороже лише тому, що таких просто більше. Крім того, кількість нелегальних мігрантів до України прямо пропорційна зростанню матеріального рівня життя населення в нашій державі, і нині є величезна армія осіб, які

не сприймають Україну як перевалочний пункт, щоб дістатися до Європи, а як кінцеву мету своєї подорожі. Україна ніколи не ствердиться як єдина держава, допоки кожен десятий мешканець нашої країни буде вважати, що кровна помста це нормально, а дівчина не може виходити з будинку сама, без супроводу старшого брата...

Активна антиросійська риторика є згубною для України, оскільки призведе до повної ізоляції нашої держави на міжнародній арені й, зокрема, у плані її найближчого оточення. Бути рівновіддаленою від Заходу та Сходу Україна не зможе, і будь-які концепції так званої «багатовекторності», різних собі «містків між заходами і сходами» є нічим іншим як звичайнісінькою демагогією, і заведуть Україну в глухий кут. Якщо ми не відповідаємо європейським критеріям і в ЄС для нас дорога закрита, потрібно шукати перспективи на Сході, а їх там не так мало, як це описують галицькі словоблуди.

І, насамкінець, надзвичайно важливим фактором є професійна діяльність українських спецслужб і, в першу чергу, Служби безпеки України, яка на сьогодні має статус правоохоронної структури з особливим статусом. Покликанням таких органів є захист української державності від підривної діяльності іноземних спецслужб і злочинних терористичних утворень. Якщо українських високопосадовців будуть використовувати їхні заокеанські «друзі» й аналогічні «партнери» з держав ближнього зарубіжжя задля провокативних заяв на адресу сусідніх з Україною держав, а вітчизняний інформаційний простір буде знаходитися під впливом розвідувальних органів іноземних країн, Україна не зможе консолідовано розвиватися.

1. Підлужський Олекса. Нереалізований шанс // Дзеркало тижня. – 2010. – 24 квітня. – № 16.

2. The Treaty of Peace Between Romania and the Central Powers. Signed at Bucharest, May, 1918.

3. Советник Азарова заявил в Москве, что украинцам не нужно собственное государство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.tsn.ua/ukrayina/uchenye-ukraincam-ne-nuzhno-sobstvennoe-gosudarstvo.html>

4. Пахомов Юрий. Украина только выпендрож демонстрирует [Электронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kr.ua/daily/300611/287688/>

5. Владимир Жириновский: Украину поделят на два округа [Электронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nbnews.com.ua/news/8376/>

6. О позиции России на 66-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН [Электронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mid.ru/bdomp/ns-dmo.nsf/66d11ad1c1bc0a7bc32576790039c04a/b1d0994f63c95f86c32578ce0039986b!OpenDocument>

7. Campbell Duane. Three strikes and you're out – Human rights, US style: As Americans shrug off criticism of Camp X-Ray, thousands of their countrymen suffer cruel but all-too-usual punishment // The Guardian. – 2002. – 26 января. – № 3.

8. Закон «трех ударов» [Электронний ресурс]. – Режим доступу: <http://best-ukraine.com.ua/index.html?go=599>

9. Greenhouse Linda. Justices Uphold Long Sentences In Repeat Cases. – New York Times. – 2003. – 6 марта. – А1.

10. В Саудовской Аравии мужчину публично казнили за колдовство [Электронний ресурс]. – Режим доступу: <http://obozrevatel.com/abroad/v-saudovskoj-aravii-muzhchinu-publichno-kaznili-zakoldovstvo.-video.htm>

11. Крым отойдет Турции [Электронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vlasti.net/news/59083>.